

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Αρχαίο Ελληνικό Δράμα: Ευριπίδης (Φροντιστήριο)

Ενότητα: 6. Γραμματικός και συντακτικός σχολιασμός στίχων 267-323

Καράμπελας Σωτήριος

Τμήμα Φιλολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1. Σκοποί ενότητας.....	4
2. Περιεχόμενα ενότητας	4
3. Αρχαίο κείμενο – στίχοι 267-323	5
4. Γραμματικός σχολιασμός των υπογραμμισμένων όρων	6
5. Συντακτικός σχολιασμός των λέξεων που σημειώνονται με έντονα στοιχεία.....	7
6. Σύνομες ερμηνευτικές ερωτήσεις	8
7. Ενδεικτική βιβλιογραφία	8

1. Σκοποί ενότητας

Κατανόηση των γραμματικών και συντακτικών ιδιοτήτων των στίχων 267-323 της *Μήδειας*, καθώς και βασικών σημείων για την πραγματολογική ερμηνεία του κειμένου.

2. Περιεχόμενα ενότητας

Η ενότητα περιλαμβάνει γραμματικούς και συντακτικούς χαρακτηρισμούς συγκεκριμένων λέξεων ή φράσεων των στίχων 267-323, καθώς και σύντομες ερωταπαντήσεις με σκοπό την κατανόησή τους.

3. Αρχαίο κείμενο – στίχοι 267-323

Χο. δράσω τάδ'· ἐνδίκως γὰρ ἐκτείση πόσιν,
Μήδεια. πενθεῖν δ' οὐ σε θαυμάζω τύχας.
ὀρώ δὲ καὶ Κρέοντα, τῆσδ' ἄνακτα γῆς,
στείχοντα, καινῶν ἀγγελον βουλευμάτων. (270)

ΚΡΕΩΝ

σὲ τὴν σκυθρωπὸν καὶ πόσει θυμουμένην,
Μήδει' ἀνεῖπον τῆσδε γῆς ἔξω περᾶν
φυγάδα, λαβοῦσαν δισσὰ σὺν σαυτῇ τέκνα·
καὶ μὴ τι μέλλειν· ὡς ἐγὼ βραβεύς λόγου
τοῦδ' εἰμί, κοῦκ ἄπειμι πρὸς δόμους πάλιν,
πρὶν ἂν σε γαίης τερμόνων ἔξω βάλω.
Μη. αἰαῖ· πανώλης ἢ τάλαιν' ἀπόλλυμαι.
ἐχθροὶ γὰρ ἐξιᾶσι πάντα δὴ κάλων,
κοῦκ ἔστιν ἄτης εὐπρόσοιστος ἐκβασίς.
ἐρήσομαι δὲ καὶ κακῶς πάσχουσ' ὅμως· (280)
τίνος μ' ἔκατι γῆς ἀποστέλλεις, Κρέον;
Κρ. δέδοικά σ'—οὐδὲν δεῖ παραμπίσχειν λόγους—
μὴ μοί τι δράσης παῖδ' ἀνήκεστον κακόν.
συμβάλλεται δὲ πολλὰ τοῦδε δείγματα
σοφῆ πέφυκας καὶ κακῶν πολλῶν ἴδρις,
λυπῆ δὲ λέκτρων ἀνδρὸς ἔστερημένη.
κλύω δ' ἀπειλεῖν σ', ὡς ἀπαγγέλλουσί μοι,
τὸν δόντα καὶ γήμαντα καὶ γαμουμένην
δράσειν τι. ταῦτ' οὖν πρὶν παθεῖν φυλάξομαι.
κρεῖσσον δὲ μοι νῦν πρὸς σ' ἀπεχθέσθαι, γύναι, (290)
ἢ μαλθακισθένθ' ὕστερον μέγα στένειν.

Μη. φεῦ φεῦ.

οὐ νῦν με πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις, Κρέον,
ἔβλαψε δόξα μεγάλα τ' εἴργασται κακά.
χρῆ δ' οὐποθ' ὅστις ἀρτίφρων πέφυκ' ἀνήρ
παῖδας περισσῶς ἐκδιδάσκεισθαι σοφούς·
χωρὶς γὰρ ἄλλης ἧς ἔχουσιν ἀργίας
φθόνον πρὸς ἀστῶν ἀλφάνουσι δυσμενῆ.
σκαιοῖσι μὲν γὰρ καινὰ προσφέρων σοφὰ
δόξεις ἀχρεῖος κοῦ σοφὸς πεφυκέναι·
τῶν δ' αὖ δοκούντων εἰδέναι τι ποικίλον (300)
κρεῖσσων νομισθεῖς ἐν πόλει λυπρὸς φανῆ.
ἐγὼ δὲ καύτη τῆσδε κοινωνῶ τύχης.
σοφῆ γὰρ οὔσα, τοῖς μὲν εἰμ' ἐπίφθονος,
τοῖς δ' ἠσυχαιά, τοῖς δὲ θατέρου τρόπου,
τοῖς δ' αὖ προσάντης· εἰμί δ' οὐκ ἄγαν σοφῆ.
σὺ δ' οὖν φοβῆ με· μὴ τί πλημμελὲς πάθης;
οὐχ ᾧδ' ἔχει μοι μὴ τρέσης ἡμᾶς, Κρέον
ὥστ' ἐς τυράννους ἀνδρας ἐξαμαρτάνειν.
σὺ γὰρ τί μ' ἠδίκηκας; ἐξέδου κόρην

ὄτω σε θυμὸς ἦγεν. ἀλλ' ἐμὸν πόσιν (310)
μισῶ· σὺ δ', οἶμαι, σωφρονῶν ἔδρας τάδε.
καὶ νῦν τὸ μὲν σὸν οὐ φθονῶ καλῶς ἔχειν·
νυμφεύετ', εὖ πράσσοιτε· τήνδε δὲ χθόνα
ἔατέ μ' οἰκεῖν. καὶ γὰρ ἠδίκημένοι
σιγησόμεσθα, κρεισσόνων νικώμενοι.

Κρ. λέγεις ἀκοῦσαι μαλθάκ', ἀλλ' ἔσω φρενῶν
ὀρρωδία μοι μὴ τι βουλεύσης κακόν,
τόσω δὲ γ' ἦσσον ἢ πάρος πέποιθά σοι·
γυνὴ γὰρ ὀξύθυμος, ὡς δ' αὐτῶς ἀνὴρ,
ῥάων φυλάσσειν ἢ σιωπηλὸς σοφός. 320
ἀλλ' ἔξιθ' ὡς τάχιστα, μὴ λόγους λέγε·
ὡς ταῦτ' ἄραρε, κούκ ἔχεις τέχνην ὅπως
μενεῖς παρ' ἡμῖν οὔσα δυσμενῆς ἐμοί.

4. Γραμματικός σχολιασμός των υπογραμμισμένων ὀρων

1. **ἐκτείση**: β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής αορίστου μέση φωνῆς του ρ. *ἐκτίνω* = εκδικούμαι
2. **πενθεῖν δ' οὐ σε θαυμάζω τύχας** = δεν απορώ που θρηνεῖς για την μοίρα σου
3. **στείχοντα**: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους της μετοχής ενεστώτα ενεργητικής φωνῆς του ρ. *στείχω* = προχωρῶ, βαδίζω
4. **θυμουμένην**: αιτιατική ενικού θηλυκού γένους της μετοχής ενεστώτα μέσης φωνῆς του ρ. *θυμόμαι, -οῦμαι* = εἶμαι θυμωμένος με κάποιον
5. **ἀνεῖπον**: α' ενικό πρόσωπο οριστικής αορίστου β' ενεργητικής φωνῆς του ρ. *ἀναγορεύω* = προσφωνῶ
6. **βραβεύς**: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους του ουσ. *βραβεύς, -έως* = κριτής, δειπτητής, εκτελεστής
7. **τερμόνων**: γενική πληθυντικού αρσενικού γένους του ουσ. *τέρμων, -ονος* = σύνορο
8. **πανώλης**: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους του επιθ. *ὄ/ ἡ πανώλης, -ες* = εντελῶς κατεστραμμένος
9. **ἐξίᾱσι**: γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνῆς του ρ. *ἐξίημι (κάλων)* = ανοίγω πανιά
10. **κάλων**: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους του ουσ. *κάλως, -ω* = караβόσχοινο
11. **εὐπρόσοιστος**: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους του επιθ. *ὄ/ ἡ εὐπρόσοιστος, -ον* = εύκολος
12. **ἔκβασις**: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους του ουσ. *ἔκβασις, -εως* = έξοδος, διαφυγή/ κατάληξη
13. **ἔκατι**: (δωρικός και ιωνικός τύπος ἀντί *ἔκητι*) = *ἐνεκα* = εξαιτίας
14. **παραμπίσχειν**: ἀπαρέμφατο ενεστώτα ενεργητικής φωνῆς του ρ. *παραμπίσχω / παραμπέχω* (λόγους) = προφασίζομαι, παραπλανῶ με τα λόγια μου
15. **ἀνήκεστον**: αιτιατική ενικού ουδετέρου γένους του επιθέτου *ὄ/ ἡ ἀνήκεστος, -ον* = ανίατος

16. **ἴδρις**: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους του ουσ. *ὁ/ ἡ ἴδρις* = ἔμπειρος, εἰδήμων
17. **λυπή**: β' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα μέσης φωνής του ρ. *λυπέω*, -ῶ = θλίβω
18. **ἔστερημένη**: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους της μετοχής παρακειμένου μέσης φωνής του ρ. *στερέω*, -ῶ = στερώ
19. **ἀπεχθέσθαι**: απαρέμφατο αορίστου β' μέση φωνής του ρ. *ἀπεχθάνομαι* = εἶμαι μισητός
20. **εἵργασται**: γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου μέσης φωνής του ρ. *ἐργάζομαι* = πραγματοποιῶ
21. **ἀρτίφρων**: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους του επιθ. *ὁ/ ἡ ἀρτίφρων*, -ον = εχέφρων, λογικός
22. **ἀλφάνουσι**: γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρ. *ἀλφάνω* = αποκτώ, αποφέρω
23. **λυπρός**: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους του επιθ. *λυπρός*, -ά, -όν = ενοχλητικός, δυσάρεστος
24. **θατέρου**: (κράση: τοῦ ἐτέρου) γενική ενικού αρσενικού γένους του επιθ. *θάτερος*, -α, -ον = διαφορετικός
25. **προσάντης**: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους του επιθ. *ὁ/ ἡ προσάντης*, -ες = ἐνάντιος, εχθρικός
26. **πλημμελές**: αιτιατική ενικού ουδετέρου γένους του επιθ. *ὁ/ ἡ πλημμελής*, -ές = δυσάρεστος (για καταστάσεις)
27. **τρέσης**: β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής αορίστου ενεργητικής φωνής του ρ. *τρέω* = φοβάμαι κατι
28. **ἐξέδου**: β' ενικό πρόσωπο οριστικής αορίστου μέσης φωνής του ρ. *ἐκδίδωμι* (κόρην) = δίνω την κόρη μου σε γάμο, παντρεύω
29. **ὄτω**: δοτική ενικού αρσενικού γένους της αντωνυμίας *ὄστις, ἥτις, ὅτι* (δεύτερος τύπος ἀντί ᾧτινι)
30. **ἔδρας**: β' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρ. *δράω*, -ῶ = κάνω, πράττω
31. **εὖ πράσσοιτε**: β' πληθυντικό πρόσωπο ευκτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρ. *εὖ πράττω* = πράττω σωστά
32. **ὄρρωδία**: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους του ουσ. *ὄρρωδία*, -ας = τρόμος
33. **πάρος**: επίρρημα χρόνου = παλαιότερα, κάποτε στο παρελθόν
34. **ἄραρε**: (ιωνικός τύπος ἀντί ἤραρε) γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου (με σημασία ενεστώτα) ενεργητικής φωνής του ρ. *ἀραρίσκω* = εἶμαι πάγιος, ἀμετάβλητος

5. Συντακτικός σχολιασμός των λέξεων που σημειώνονται με έντονα στοιχεία

1. **πόσει**: αντικείμενο της μετοχής *θυμουμένην*
2. **μέλλειν**: τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο του ρ. *ἀνεῖπον*
3. **πάσχουσ(α)**: ἐναντιωματική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρ. *ἐρήσομαι*
4. **δράσειν**: τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο του ἀπαρεμφάτου *ἀπειλεῖν*

5. **ἀπεχθέσθαι**: τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο της απρόσωπης έκφρασης *κρείσσον (έστί)*
6. **με**: αντικείμενο του ρ. *έβλαψε*
7. **ἦς ἔχουσιν**: έλξη του αναφορικού από την γενική *ἀργίας (ἦν ἔχουσι)*
8. **ἀχρεῖος**: κατηγορούμενο του εννοούμενου υποκειμένου (σύ) του απαρεμφάτου *πεφυκέναι*
9. **τῶν δ' αὖ δοκούντων**: γενική συγκριτική εξαρτώμενη από το επιθ. συγκριτικού βαθμού *κρείσσων*
10. **τρόπου**: γενική κατηγορηματική της ιδιότητας εξαρτώμενη από το συνδετικό ρ. *είμ(ί)*

6. Σύντομες ερμηνευτικές ερωτήσεις

1. Ποια η σημασία της μεταφοράς στον στίχο 278;

Η μεταφορά αυτή, που είναι αντλημένη από την ναυτική ορολογία, δηλώνει την πεποίθηση της Μήδειας ότι οι εχθροί της καταβάλλουν αυτήν την στιγμή κάθε δυνατή προσπάθεια να την βλάψουν, όπως οι ναυτικοί την ώρα που το πλοίο δέχεται όλη την δύναμη του ανέμου.

7. Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Liddell, H. G. – R. A. Scott – H. S. Jones, *A Greek- English lexicon*. Oxford, Oxford University Press 1996
- Mastronarde, D. J., *Ευριπίδου Μήδεια*. Μετάφραση Δ. Γιωτοπούλου, επιμέλεια μετάφρασης Μ. Χριστόπουλος. Αθήνα, Πατάκης 2006.
- Page, D. L., *Ευριπίδη Μήδεια*. Μετάφραση Γ. Γιατρομανωλάκης. Αθήνα, Καρδαμίτσα 1990.
- Στεφανόπουλος, Κ. Θ., *Ευριπίδης. Μήδεια*. (μετάφραση). Αθήνα, Κίχλη 2012.